

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.600

Nr. 5

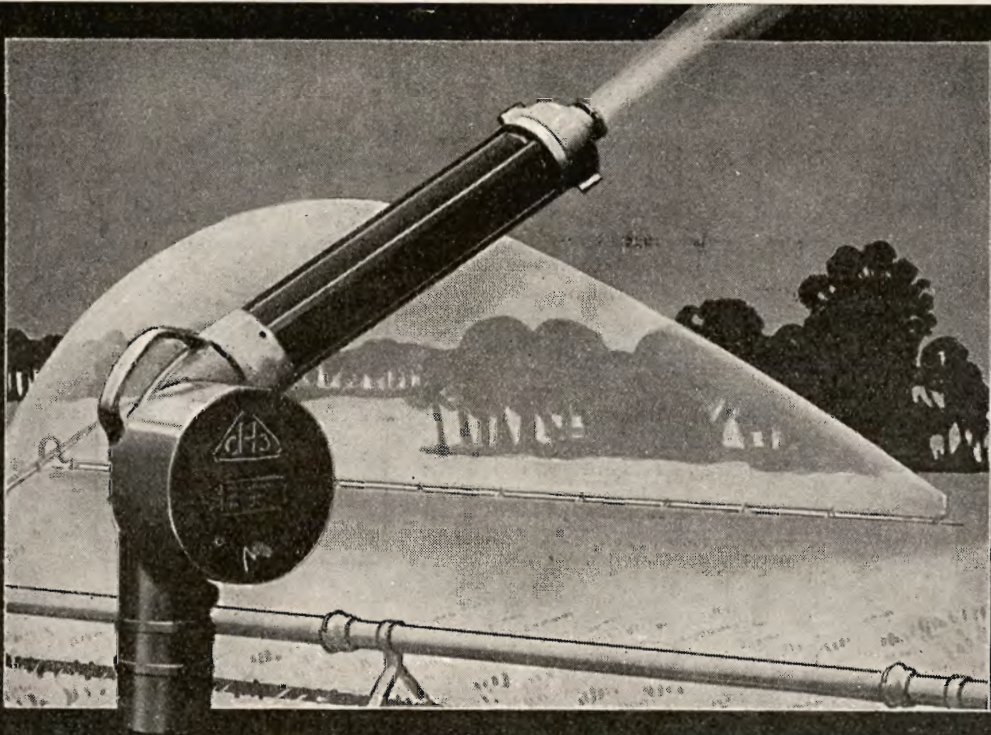

10. april

70. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1949

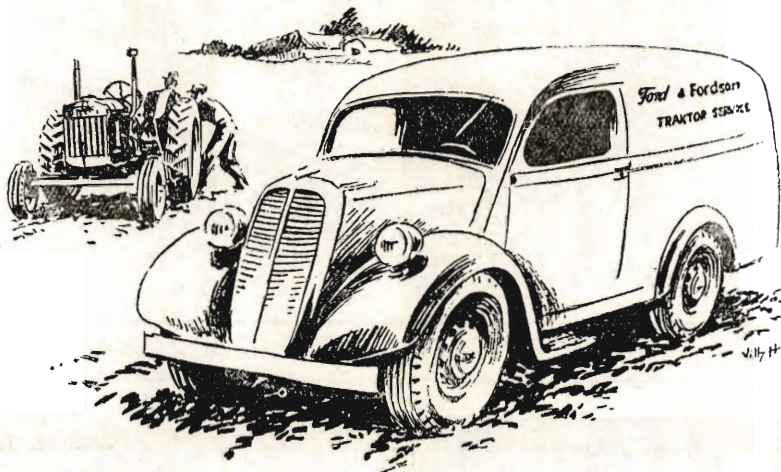
VANDINGSANLÆG TIL LANDBRUG

20-årig Erfaring i Projektering og Fabrikation

Forlang Illustreret Brochure

C. H. Clausen

Broager * Telefon 59

MODERNE TRAKTOR SERVICE – det rullende værksted!

Service og reservedelsbetjening er af allerstørste betydning ved landbrugets mekanisering, og det er en af grundene til, at De bør vælge FORDSON MAJOR traktoren. Vore traktorforhandlere landet over yder Dem den helt moderne traktor-service, bl. a. ved hjælp af *det rullende værksted*.

Dette er forsynet med et komplet sæt værktøj, således at mekanikerne kan foretage alle almindeligt forekommende reparationer i marken eller hjemme på gården. Det sparer både tid og penge.

Bestil derfor Deres Fordson Major traktor nu hos den nærmeste Ford- og Fordson-traktorforhandler til hurtig levering.

NYE, LAVE PRISER

Fordson Major traktor med stålhjul

kr. 5540.-

Med luftringe og bremser

kr. 7140.-

Priserne excl. leverings- omkostninger.

Fordson MAJOR TRAKTOREN

Danmarks mest anvendte traktor

FORD MOTOR COMPANY $\frac{1}{2}$ – KØBENHAVN

SKOVFRØKONTORET

IOHANNES BAFN & SØN NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VALBY · TELF. VALBY 9

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgaaende Undersøgelse ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse af Proveniensen. — Prislister sendes paa Forlangende.

FRØKONTORET

(for undersøgt markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING

Telefon 43

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telefon 94 Skive

FRØAVL · FRØHANDEL

PALUDANS

PLANTESKOLE

· · KLARSKOV · ·

130 tdr. land

Skovplanter,
hæk- og hegnplanter,
allétræer

Forlang prislister

TELEFON KLARSKOV NR. 9

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Herning Hede- & Discontobank

10-12¹/₂, 2¹/₂-5

Telefon 5 973 · 720

Brostrøm's

Planteskole

VIBORG

ved C. Nielsen

Telefon 42

leverer alle

planter for have,
mark og skov

Haardføre og veldrevne
arter for ethvert formaal

Sophus Berendsen A/S

V. Farimagsgade 41 · København V.

Kannikkegade 18 · Aarhus

ALT I ENTREPRENØRMATERIEL

Leverander til Hedeselskabet

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62

og fiskerihavnen

Fræsning

af eng og mose samt pløjning
og grubning af planteriller
udføres med nye maskiner.

Vagn Jensen,

Vesterlund.

Telefon Vester 3i u.

Randers Planteskole

v. Petri Petersen

Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede planter
til have, mark og skov

Frøaviscentret

HUNSBALLE

Holstebro · Tlf. 353

Frøavl og frøhandel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. BIRK · · · · · Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

FORLANG TILBUD

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

Anvend torvestrøelse ved dræning . . .

Paa jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag torvestrøelse („hundekød“) omkring stødfugerne, ligesom torvestrøelse med fordel benyttes ved dræning i stiv lerjord. Spørg hedeselskabet.

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon 14350
Gensidigt selskab

Reventlowgade 14
København V.

*
Ansvarsforsikring

*
Automobilforsikring

TRÆLØSE PR. HERLUFMAGLE — TLF. SKELBY 83
Under kontrol af Sydsjællands Planteavlssudvalg

Danatex træfiberplader

100 % dansk — mod kulde, fugt og lyd

AXEL PRIOR Akts.

A/S L. HAMMERICH & Co.

Bredgade 33 - Centr. 23
København K.

Grønnegade 57-59 - Tlf. 7050
V. Ringgade - Århus

Røde

Drænrør

fra 2"-12" haves
altid på lager.
Forlang tilbud.

» Sofienlund «

Teglværk.
Telefon 10 Ulstrup.

Jordbrugskalk Mergel

„Sct. Knuds Gaard“
ODENSE . Tlf. 38 (5 lin.)

Brug **RANDERS**
ØREB

Teglværkernes

Salgskontor

Esbjerg
Telef. 265-546

DRÆNRØR

2"-15"
Mursten . Tagsten

Funder

Karosserifabrik

Telefon 12

Traktor-Førerhuse,
Gummifugne m. m.

TAANUM
TEGLVÆRK
RANDERS

PRIMA DRÆNRØR
2"-16"

Telefon 21 Taanum

Skive Discontobank

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup

Vejle Bolte- & Møtrikfabrik

Grundlagt 1899
Telefon 2120
Telegr.-Adr.: Boltefabriken

Alle slags bolte, skrue-
og skinnespiger

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 5

10. april 1949

70. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførere. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 40 øre pr mm. Oplag 19.600 eksemplarer.

Indhold: Rationel læplantning er nødvendig. — Den kommende tørveproduktion. — Vort lands terrænforhold. — Hedeselskabets forretningsførere. — Lynghederne og bierne. — Det farlige forår. — Landbrugsministeriets regler for statskassens tilskud til transport af mergel og kalk til jordforbedring. — Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed. — Nye plantagearealer. — Mindre meddelelser.

Rationel læplantning

er nødvendig

Nedenfor gengives det foredrag, afdelingsleder, skovrider *B. Steenstrup* forleden holdt i radioen.

Danmark har som bekendt et meget blæsende klima.

De stærkeste og hyppigste vinde kommer fra vestlige retninger, og da vindens hastighed aftager ved at passere land, fordi den der møder hindringer af forskellig art, har vi de største vindstyrker i landets vestligste egne.

Det er almindelig kendt og kan også direkte iagttages, at stærk og vedvarende vindpåvirkning har en betydelig indflydelse på al plantevækst. — Vi kender allesammen de forblæste og forkrøblede træer i vestjylland, som med alle grene pegende fra vest mod øst, ser ud som om de forsøger at flygte fra vestenvinden.

Men også al anden plantevækst lider under stadige og stærke vindes påvirkning, og størst skade sker der naturligvis ved, at landbrugets og havebrugets kulturplanter hæmmes i deres udvikling og vækst på en sådan måde, at produktion og dermed økonomi forringes.

Jo mere intensivt vi dyrker jorden og jo stærkere forædlede vore kulturplanter er, jo større værdi har vore afgrøder, og jo større er derfor også den skade, der sker ved vestenvindens uhæmmede fart over landet.

Derfor må vi både for den enkeltes og for samfundets skyld for-

søge at hæmme vindens fart og formindske den skade, den volder, og derfor planter vi læhegn omkring huse, haver og marker og større læplantninger i terrænet, hvor der er trang til det.

De ubehageligheder vi vil beskytte os imod er af vidt forskellig art. — I forårmånederne vil stærk blæst tit give anledning til sandflugt. — Det kan gå så galt, at al madjord fyger bort eller samler sig i lavninger eller andre steder, hvor der er læ, akkurat som sne. — Kommer sandstormen efter såningen, kan frøet blæse bort eller blive dækket med et tykt lag sand. Spæde planter kan blive pisket i stykker af den flygende jord eller få rødderne blottet.

Sandflugt kan til dels undgås ved forsigtig jordbehandling i den tørre forårstid, men den bedste og sikreste beskyttelse giver effektive læhegn.

I hele vækstperioden sker der i vindudsatte egne skade på afgrøderne ved direkte mekanisk vindslid, der kan føre til at blade og stængler slides i stykker. — Det gælder f. eks. roer og kartofler, og senere kan korn, frø og frugt blive pisket af og falde til jorden til ingen nytte.

Et andet forhold, som det er værd at tænke på, er, at med urolige vindforhold er fordampningen både fra jord og planter alt for stor, og derfor slår de i forvejen tit utilstrækkelige vandmængder dårligt til. Endelig giver stadig blæst en lavere lufttemperatur og en lavere temperatur også i de øverste jordlag, og også dette forhold virker hæmmende på kulturplanternes udvikling og ydeevne.

Alle disse ulemper modvirkes ved gennemførelse af rationel læplantning.

Og hvilken økonomisk betydning har det så at få læforholdene i orden? Ja, vi kan jo se lidt på de foreliggende forsøgsresultater.

Landbrugets organisationer har i samarbejde med hedeselskabet udført en række sammenlignende lævirkningsforsøg med omhyggelige afgrødemålinger, og man er kommet til det resultat, at effektivt læ giver et betydeligt merudbytte for alle landbrugets afgrøder.

De jyske forsøg, som er offentliggjort i jyske planteavlsberetninger fra 1905 til 1925, viser et merudbytte ved vestlæ for kornsorterne taget under eet på 17 %, for runkelroer 23 %, for kålroer 13 %, for kartofler 17 %, for græs og kløver 24 %.

For frugtavlen er læets virkning af endnu større betydning.

Tallene giver et fingerpeg om, hvor stor betydning det har, at læforholdene er i orden, men kan ikke tages som udtryk for hvor meget det samlede udbytte kan bringes i vejret. Læforholdene på forsøgsarealerne er nemlig altid en del gunstigere end det vil være muligt at opnå i det praktiske landbrug.

Men selvom vi nu er meget forsigtige og antager, at effektivt læ

kan bevirke et merudbytte på blot 10 % for alle afgrøder taget under eet, vil det dog være meget imponerende.

I Jylland optager landbruget et areal på 2,200 000 ha, og den samlede høst pr. ha målt i foderenheder udgjorde i 1946 ca. 3700. — Regner vi værdien af en foderenhed til 20 øre, kommer vi til en samlet bruttoværdi af høstudbyttet pr. ha på 740 kr. — Regner vi derefter med, at $\frac{1}{3}$ af de nødvendige hegn allerede er plantet, vil vi finde, at det omtrentlige merudbytte pr. ha af det jyske landbrugareal bliver 50 kr. og det vil igen sige, at merudbyttet alene for Jylland kan anslås til 110 millioner kroner om året, hvis læhegnsnettet bliver fuldstændig udbygget.

Udgiften til hegnenes etablering er ganske minimal. Alt efter hegnets art og karakter vil de samlede udgifter ved hegnenes rejsning andrage fra 10—20 kr. pr. ha og det årlige vedligeholdelsesarbejde vil kunne gennemføres uden nævneværdige udgifter. Det vil sige, at eet års merudbytte, når først hegnene er i orden, under alle omstændigheder rigeligt dækker omkostningerne ved etableringen.

Nu vil det være naturligt at spørge, om disse mange læhegn ikke medfører ulemper, som må tages med i betragtning — og ulemper er der. Hegnene tager nogen plads, der undgås ikke tab ved hegnenes forbrug af fugtighed og næring og ved den skygge de giver. — Det kan være vanskeligt i en fugtig høst at få afgrøderne tørre i nærheden af hegnene, hegnene kan virke uheldigt ved at samle sne eller sand, men det er dog kun de enligt liggende hegn, der ikke indgår som let i et hegnsystem, der har denne virkning.

Alt i alt kan man med sikkerhed slå fast, at de ulemper hegnene medfører er for intet at regne i sammenligning med fordelene. — Det kan være fristende at citere, hvad en gammel læplantningsinteresseret landmand i himmerland sagde, da man engang spurgte ham, om de mange hegn i marken ikke gav ham meget forøget arbejde. — Han sagde: »Den eneste ulempe jeg kender, er den, at jeg i den travle høsttid skal køre mange flere læs hjem fra marken end mine naboer.«

Vi har derfor ikke råd til eller lov til at betragte læplantningsarbejdet som et unødvendigt besvær eller et uvirksomt arbejde. Det er mindst lige så vigtigt som alle de øvrige arbejder, dræning, mergling og gødskning, der tilsigter det størst mulige udbytte af jord og arbejdsindsats.

Alle, der beskæftiger sig med havebrug, har lært, at rationel læplantning er en forudsætning for deres erhverv. De fleste landmænd ved det også, men der er endnu mange — altfor mange — der mangler den rette forståelse for læplantningens store betydning, og til trods for det store arbejde, der i årenes løb er gjort af plantningsfor-

eningerne, hedeselskabet og landbrugets planteavlskonsulenter, er der endnu langt, meget langt igen, inden vi har de læplantninger, der er brug for.

Jeg har foreløbig holdt mig til læhegnenes betydning for plantevæksten, men det bør også her siges, at der for varige græsgange i særlig grad er brug for læhegn. Af mange grunde gælder det om at strække græsningstiden udover så lang en periode som mulig, sætte kørerne eller ungturene tidligt ud om foråret og holde dem længe ude om efteråret, og dette kan kun nås, når der er gode læforhold.

Læhegn og varige græsgange hører derfor ganske naturligt sammen.

Det har været og er stadig en vanskelighed for arbejdets gennemførelse, at det ikke kan udføres med tilfredsstillende virkning for den enkelte ejendom uden at naboen er med. — Hvis naboen mod vest ikke planter, vil selv gode og velholdte hegn på en ejendom kun få halv virkning og ulemperne, som følger med hegnene, vil blive forholdsvis store.

Danmark er netop nu i en situation, der af den enkelte kræver størst mulig indsats med hensyn til genopbygning og udnyttelse af produktionsmidlerne. — Det er derfor enhver jordbrugers skyldighed at stille sig selv det spørgsmål, om han også i henseende til læplantning har gjort hvad han kan gøre for at opnå det størst mulige udbytte af sin jord.

Vi må løfte i flok, alle må med, og vi må slå fast, at den mand, der ikke planter læ på sine marker, svigter sine egne interesser og er en dårlig nobo.

I de senere år er man kommet ind på at organisere læplantningsarbejdet i såkaldte læplantningslaug, sådan at en kreds af lodsejere planter hegn samtidig og efter en fælles plan. — Det er den rigtige måde, og kan vi på den måde gennemføre, at alle vindudsatte egne bliver dækket af et sammenhængende net af læplantninger, vil der være ydet et meget værdifuldt bidrag til en forøget produktion.

Lad mig slutte med de ord som Dalgas, alle tiders ivrigste og klogeste læplantningsmand, sagde, da han i firserne arbejdede med oprettelsen af de mange læplantningsforeninger, der endnu den dag i dag er læplantningssagens faste støtter: »Når alle mand tager fat, vil der uden store anstrengelser blive rejst et mægtigt værn mod hedebrugets værste fjende, stormen, og først da vil hedehegnenes befolkning få fuld nytte og glæde af sit arbejde med jordens dyrkning.«

Den kommende tørveproduktion.

Af konsulent A. Krøigaard.

Med bekendtgørelse af 16. marts 1949 har landbrugsministeriet fastsat de regler, der skal være gældende vedrørende salg af tørv af produktionen 1949.

Maksimalprisen er nu bortfaldet, og den eneste »restriktion«, der er tilbage, er, at der i tiden indtil 15. august ikke må sælges tørv med over 50 pct. vand og aske. Efter denne dato må vand- og askeindholdet ikke være over 55 pct. Salg af tørv med over 30 pct. aske beregnet på tørstof må ikke finde sted.

Der vil på foranstaltning af landbrugsministeriet blive udsendt kontrollører med den opgave at påse, at de foranstående bestemmelser bliver overholdt. Producenter, forhandlere, vognmænd, laboratorier og forbrugere har på samme måde som i tidligere år pligt til at give tørvekontrollen fornødne oplysninger.

I den balanceplan vedrørende Danmarks forsyning med brændsel, som myndighederne har udarbejdet, er det anslået, at der i fyringssæsonen 1949—50 skulle blive brug for en produktion af 2 à 2½ mill. tons tørvebrændsel (tørv, formbrændsel og tørvebriketter), og man har regnet med, at en sådan produktion vil kunne opnås uden nogen af de statsforanstaltninger, man har haft hidtil, nemlig statslån, statstilskud, statsgaranti for afsætning m v., og som nævnt har man fundet, at tidspunktet nu er inde til at imødekomme et krav fra producenternes side om ophævelse af maksimalprisen på tørv.

Loven om fremskaffelse af indenlandske brændselsmaterialer, hvorefter der bl. a. kan foretages ekspropriationer, er ganske vist forlænget indtil 31. marts 1950, men efter det oplyste, kan der næppe forventes nogen virksomhed på dette område til fremme af tørveproduktionen, og forlængelsen af loven er formentlig alene sket af hensyn til brunkulsproduktionen. Der er i balanceplanen regnet med en brunkulsproduktion på ca. 2 mill. tons, og for at sikre denne produktion er der bevilget en halv snes millioner kroner dels til lån og tilskud af forskellig art, dels om fornødent til statsopkøb af brunkul.

Tørveproduktionen skal altså nu til at klare sig selv og må så tage vilkårene som de byder sig. Det kan ikke skjules, at der for det kommende år frembyder sig en række usikkerhedsmomenter, og hvad det økonomiske angår kan der blive tale om noget af et spil.

Handelsministeren har nu i rette tid givet oplysning om hvor store tildelinger af udenlandsk brændsel, der maksimalt kan forventes, og enhver forbruger af brændsel må *nu* gøre op med sig selv, hvilken art og hvor stor en mængde indenlandsk brændsel, der skal til. De forbrugere, der agter at supplere med tørv, må gøre sig klart, at det ikke nytter at vente til efteråret med at købe, for så er det højst usikkert, at der er tørv at få. Tørv, herunder fræsetørven, som skal bruges til formbrændsel og briketter, skal produceres i forsom-

meren, og for de almindelige tørvs vedkommende gælder, at ca. halvdelen skal sælges og leveres i juni måned.

Der synes at være en nogenlunde klar linie i tørvefabrikanternes vurdering af sommerens muligheder. Der er mange, der er villige til at gå i gang, såfremt der er modtaget så mange forudbestillinger, at i hvert fald 1. udlæg på forhånd er afsat. Det er nemlig en erfaringssag, at det er vanskeligt at få forbrugerne til at tænke på tørv på den tid af året, da solen skinner, og ferien står for døren, og der ivotrigt er nok at bruge penge til. Til sommer kan man ganske vist ikke således som i fjor håbe på, at der kommer koks nok senere, for handelsministeren har givet besked om, hvad der kan forventes. Der kan heller ikke med sikkerhed regnes med, at der til hver en tid er brunkul og formbrændsel til disposition. Forbrugerne må se den kendsgerning i øjnene, at vi, dersom der bliver produceret for få tørv til sommer, kan risikere 1947-misæren om igen, hvis vi får en streng vinter.

En anden vanskelighed, der vil forhindre mange tørvefabrikanter i at komme i gang med produktionen, er det stramme lånemarked. Statskassen har lukket af for driftslåne, og hvad næsten værre er, bankerne ønsker heller ikke at løbe nogen risiko i form af finansiering af tørvefabrikation, og det er en velkendt sag, at der skal udbetales mange penge bl. a. til lønninger, inden første tørv er salgstjenlige. Der er adskillige tørvefabrikanter, der har kapital, der skulle bruges til 1949 produktionen, stående i tørv fra 1948, der ikke hidtil har kunnet finde afsætning.

Udsigterne for tørvetilvirkningen i 1949 tegner sig alt i alt noget usikre, og forsåvidt forbrugerne ikke melder sig i tide kan det blive et stort spørgsmål, om der vil blive opnået de 2—2½ mill. tons tørv, som balanceplanen forudsætter. Falder det så ind med isvinter, strejker eller andre uberegnelige forhindringer af brændselstransporterne, kan der opstå en særdeles ubehagelig situation for dem, der ikke har sikret sig i tide.

Vort lands terræforhold

En anmeldelse ved geologen, dr. phil. S. A. Andersen.

V. Milthers: Det danske i-landskabs terræformer og deres opståen. Danmarks Geologiske Undersøgelser, III rk. nr. 28, 1948. 230 sider, med 80 figurer, et farvelagt højdekort over Hald sø—Skelhøje og et farvelagt geologisk kort over Danmark (1 : 320 000) i tre dele. Engelsk resumé (4 sider). Pris 25 kr.

I dette arbejde foretager statsgeolog V. Milthers en detaljeret gennemgang af det danske landskab, for så vidt det har fået sin udformning i istiden, og gør rede for sin igennem et langt og virksomt liv i Danmark. Geologiske Undersøgelses tjeneste erhvervet kendskab til det danske landskab og den opfattelse af dets tilblivelseshistorie, som han har dannet sig. Efter en oversigt over de enkelte typer af Terræformer på 58 sider følger en beskrivelse af de enkelte landsdeles særbrægede landskabsformer, begyndende med Vendsyssel og afsluttende med Bornholm, samt »nogle grundlæggende træk i landskabets udformning» til sidst.

Afsvampning af såsæden

med

Sanagran

*bedre spiring
sundere planter
større høstudbytte*

Hvis De endnu ikke har bestilt sanagranbehandlet såsæd, eller gjort forberedelser til selv at udføre afsvampningen med Sanagran, vil det være klogt snarest at tage beslutning om en af delene.

Til hjemmeafsvampning leverer vore forhandlere sanagran både til våd og tør afsvampning.

DET DANSKE GØDINGS-KOMPAGNI A/S

Kaas-
Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Aktieselskabet

De danske

Sukkerfabrikker

København

**SKOV- HÆK-
OG LÆPLANTER**

**FRUGTTRÆER
OG FRUGTBUSKE
I MASSEKULTURER**

PRIMA KVALITET

**OMHYGGE-
LIG
SORTERING**

I foråret 1949:

2/0 eg

2/0 birk

2/0 bjergtyr

0/1 poppel og pil

Forlang tilbud!

**HJORTSØS
PLANTESKOLE**

SVEBØLLE · TLF. VISKINGE 20

Anvend kun

ORIGINALE

RIMAS RESERVEDELE

til briketpressere, formbrændselspressere,
formtørvspressere og ælteværker.

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK A/S

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi.

Hurtig levering.

Telefon 21.

Reel betjening.

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

Skivehus

Asfalt- og

Tagpapfabrik

Asfalt

til imprægnering
af cementrør

Røde — 2" — 12" — Drænrør.

Forlang tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. BIRK . Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

Fører kun \triangle mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

FORLANG TILBUD

STRYG elektrisk ...

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

SPRIT

til teknisk Anvendelse.

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Hørning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Dansk Landbrugs-
og Handelslaboratorium

ved R. KROGH

ODENSE

Telefon 1731 . 2 lin.

Røde

drænrør

2" — 12"

- Fredenshøj
- Teglværk

Aabenraa . Telefon 2127

Teksten er ikke skrevet som en videnskabelig afhandling med henvisning til de steder, hvor man kunne læse mere om de omtalte landskabsformer. En afsluttende kronologisk ordnet litteraturfortegnelse på to sider, samt et par henvisninger i teksten til N. V. Ussing's og Poul Hardérs nu klassiske undersøgelser over Midtjylland og den østjydske israndslinie og et enkelt citat fra A. Jessens beskrivelse af kortbladet Sønderborg, er alt, bortset fra bogens eneste fodnote, hvor henvisningen er forkert. Men selv om teksten således i første række må være skrevet for de mange landet over, som er interesseret i deres specielle egne, ville det have været en service, som ville blive værdsat, om der havde været litteraturhenvisninger som fodnoter eller som fyldige lister efter hvert afsnit. Det ville også hjælpe de mange, hvis interesser går mere i dybden, til at finde ud af, hvad der er forfatterens egen opfattelse og forklaring, og hvad der skyldes andre, samt hvor hans opfattelse går imod andres.

Forfatterens hovedarbejdsområde er — foruden stentællingerne, som kun berøres i forbigående — terrænets overfladeformer. Det er klart, at ved i langt overvejende grad at benytte en sådan metode kommer man let i konflikt med de ofte meget sikre oplysninger, som en nøje undersøgelse af jordlagene og deres struktur giver, men for den store interesserede kreds er det hovedsagelig terrænformerne, der interesserer, da de lader sig umiddelbart iagttage, når blot ens øjne åbnes derfor. Bogens hovedvægt ligger da også på det rent terrænbeskrivende med ledsagende forklaringer på, hvad man — med mere eller mindre sikkerhed — tør slutte deraf, og kun lejlighedsvis omtales de mere strengt geologiske forhold, der giver det for en afgørende slutning nødvendige grundlag. I mange tilfælde ignoreres disse ganske, selv om de siger noget andet end det, der udledes af teksten.

Denne noget ensidige fremstilling af terrænformernes oprindelse medfører også, at redegørelsen mangler geologisk perspektiv. For den, der vil læse noget om en speciel landsdel, vil den detaljerede beskrivelse virke mere tiltalende end for den, der vil danne sig et helhedsbillede af Danmarks udvikling terrænmæssigt. Når man blot er klar herover, kan der ikke være tvivl om, at bogen vil være kærkommen og udfylde en plads — især som en sammenfattende oversigt over, hvad forf. gennem mere end et halvt århundredes arbejde med problemerne — med ofte meget svingende opfattelser — nu har fået ud af sin påskønnelsesværdige iver for at løse gåderne angående landskabets udvikling og udformning.

At anmelderen ud fra sine undersøgelser af de samme problemer, men ved at understøtte dem med undersøgelser over selve jordlagenes vidnesbyrd, på adskillige punkter er kommet til et noget andet resultat, skal ikke nægtes. Det er derfor nødvendigt, for at placere værket i den foreliggende istidslitteratur og vort nuværende mere eller mindre sikre kendskab til landets udviklingshistorie, at belyse visse af de af forf. fra terrænmorfologien uddragne slutninger med nogle korrigerende bemærkninger baseret på terræn-anatomien, vel vidende, at alle problemer endnu er langt fra løst på sikker basis. Her skal der kun gøres opmærksom på nogle af de mere væsentlige forhold af mere almen interesse.

Et af de felter, hvor terrænanatomien har en særlig styrke, er undersøgelsen af smeltevandsdannelsernes opbygning og vidnesbyrd om isafsmeltningens forløb. Konsekvenserne heraf har forf. også nu draget i ikke ringe grad, hvilket er glædeligt at konstatere. Men for de vigtige dannelsers vedkommende, nemlig åsene — de oftest slingrende rækker af sandbakker langs åerne, holder forf. i mange tilfælde fast ved, at de er israndsdannelser, eller at deres længdeudstrækning i hvert fald angiver israndens retning. Han skelner her mellem de rigtige åse, der har uforstyrrede lag af smeltevandsgrus og -sand, og kam-åse, tværåse (s. 20—23), hvori der findes forstyrrede lag, i kam-åsene desuden en mere eller mindre lodretstående morænelersrevle nærmest på langs gennem åsen. En sådan adskillelse lader sig imidlertid ikke foretage. En så udpræget ås som Mogenstrup ås ved Næstved, som forf. før har anset for en israndsdannelse, men nu anerkender som en rigtig ås, har også opskudte lag med en — eller endog et par — morænelersrevler, og det gælder faktisk også de fleste af de åse, som forf. godkender som ægte åse. Utallige åse, der faktisk er typiske i deres opbygning, d. v. s. med såvel opskudte lag som uforstyrrede lag, er således ikke anerkendt af forf. som åse og er i stedet angivet på kortet som israndsdannelser

e. l. — og adskillige er ganske udeladt. Det ville heller ikke passe til kortet, da de ville bringe forvirring i billedet ved at gå parallelt med israndslinierne. De klasiske åse i Nord- og Midtfyn er anført som israndslinier — ganske mod al rimelighed, da strukturerne viser, at de er aflejret af smeltevand, der er strømmet på langs ad åsryggen — i den tunnel, hvori den er blevet aflejret med is på begge sider. Det samme gælder åsen ved Vordingborg, der tilhører et langt åstrøg, der strækker sig fra egnen vest for Slagelse (Valby Gd.—Vaarby å) over Holsteinborg og Vordingborg til det nordlige Falster — og Møn (?). Det er kendsgerninger, som ikke kan ignoreres eller omtolkes. I bogens eneste fodnote (s. 23), der angår disse morænelerskamme i åsene, anføres, at forklaringen på deres opståen er fremat af statsgeolog, dr. *Sigurd Hansen* i 1934. Denne forklaring har dog mange aner, der her i landet går tilbage til århundredskiftet (V. Madsen: Kortbladet Bogense. D. G. U. I. rk. nr. 7. S. 51). Også de to israndslinier, Simlegaardslinien og Splitsgaardslinien, som forf. for snart 40 år siden har trukket på Bornholm, er to udprægede åstrøg, og de vil ikke kunne oprettholdes som israndslinier. — Assignaturen er på det geologiske kort bragt i al for lidt anvendelse, hvorfor billedet af afsmeltningens forløb mister i overskuelighed, idet de i ikke ringe grad — ja oftest — erstatter de skuretstriber, der i Norge-Sverige-Finland m. v. viser isens bevægelsesretning.

Et andet punkt må også anholdes, da det er meget væsentligt. *Poul Harder* fulgte den østjydske israndslinie sydpå til Engom — så langt sydpå som Gudenå fik tilløb fra isranden. Selve den brede Engom-dal, hvori datidens Gudenå havde sin begyndelse, fortsætter imidlertid et stykke længere mod sydvest ned imod Vejle fjord, hvoraf følger, at isranden ikke, som angivet af forf. (men allerede antydnet som en sandsynlighed af P. Harder) fortsætter mod nordvest op imod Tørring, men skråt over Vejle fjord til den israndslinie, der med samme udformning kan følges sydpå over Lejrskov, Hjarup og Ødis til tæt øst for Hovslund i Sønderjylland og videre — med samme udformning gennem Nordtyskland til Polen. Forf. har — følgende *V. Nordmann* — trukket israndslinien fra Engom mod nordvest over Tørring til Gadbjerg, hvor den knyttes sammen med en israndslinie, der kommende sydfra fortsætter fra Gadbjerg nordpå — langs den grænse mellem Midtjylland og Østjylland, som den østjydske israndslinie ikke danner, men som går østen for Himmelbjerget og er af meget stor terræn-geologisk betydning.

Ussings midtjydske israndslinie trækkes — følgende *H. Ødums* opfattelse — i Sønderjylland helt vestpå, vesten om Rødding-Gram, hvilket er absolut forkert. Det er rigtigt, at ydergrænsen for isens udbredelse her sikkert har strakt sig så langt vestpå, men det var først det midtjydske stadium — på et meget tidligere stadium af den sidste istid — før udjævningen af af Vestjylland tog fart med sandflugt og jordflydning. At isen i den sidste istid også skulle have strakt sig ud over hele Karup hedesletten, fordi der ligger en mystisk sø ved Gjødstrup, vest for Herning, er en dristig tanke, som bør behandles med reservation, indtil spørgsmålet er nærmere undersøgt.

Et væsentligt punkt for forståelsen af det glacial landskab tager forf. ikke hensyn til, nemlig undergrundens betydning. Molerbuerne i det vestlige Limfjord skylder hovedsagelig det lette moler, at de er opstået og behøver således ikke at markere nogen egentlig israndstilling. De mægtige Mols bjerge er blevet til, fordi underlaget her er plastisk ler m. v., der har fået isens underlag til at skride. De tilsvarende buer i Vendsyssel og i Nordvestsjælland har sin årsag i, at isen her har bevæget sig på istidsaflejringer af havler, og forskellen på nordsiden og sydsiden af Røsnæs må også føres tilbage til, at undergrundens ler kommer frem på sydsiden. For Røsnæs vedkommende viser terrænanatomien, at smeltevandet i bakkerne ved Kalundborg har strømmet mod nordvest og nord ud i søbassiner, der har eksisteret i dødiænen i Saltud mod Saltbæk vig. Den isrand, som forf. med usvigelig kærlighed fastholder langs Røsnæs, tilhører Storebæltssisen i mindst lige så høj grad som Sejrø bugt isen.

De ejendommelige dannelser, Fladbakkerne, bakketoppe, der er flade ovenpå og oftest omgivet af stejle, 10—20 m høje skrænter, består sædvanligvis af stenfrit ler, aflejret i issøer, omgivet af is til alle sider og måske undertiden med et tag af selve isen. De er overmåde hyppige i det landskab, der blev dannet i den sidste istid. Uvilkårligt vil man da tro, at den

jævne overflade er den gamle søbund, og at det er derfor, den er så jævn, men det er ikke tilfældet. Lærlagene ligger nemlig som regel ikke parallelt med den jævne overflade, som de i så fald skulle gøre. Den jævne overflade er da opstået senere end issøens tørlæggelse og har været en følge af, at underlaget bødod af for regnvandet uigennemtrængeligt fedt ler, hvorved leret i toppen er skyllet ned i lavningerne. For issøaflejringernes vedkommende konstaterer man gang på gang, at den jævne overflade er opstået ved en senere udjævning af terrænet. Det medfører som en naturlig slutning, at de kløfter, der ofte skærer sig ind i disse fladbakker, ikke er opstået ved en tapning af issøens vand gennem kløften, men er regnkløfter, dannet i skrænterne af de overfladisk afløbende regnvand.

Terrænmorfologien kommer i et betydeligt sikrere leje, når man tager terrænanatomien til hjælp i højere grad end forf. har kunnet gøre. Når man tilsvarende definerer Kames som bakker med uforstyrrede lag af smeltevandsaflejringer, kan man ikke henvise til de såkaldte »Kames« i Horn herred, der har forstyrrede lag, men man må søge typen andre steder. Man må også kræve terrænanatomiske beviser for, at en israndslinie virkelig er en israndslinie — og ikke en ås, der er aflejret af smeltevand, der har løbet i åsens retning med is på begge sider. Morfologiske detaljer som terrænforskelligheder, terrængrænser, må derfor behandles med forsigtighed, om man ikke skal komme til forhastede eller forkerte slutninger, som det kan være vanskeligt senere at få rensset ud.

Dermed være bogen placeret efter bedste overbevisning i den kvartærgeologiske litteratur, som den nu tegner sig. Den samler et stort terrænmorfologisk materiale sammen, uden at det dog belyses tilstrækkeligt sikkert ud fra terrænanatomien, som i stigende grad tages med i undersøgelserne og som giver kvartærgeologien perspektiv og sikker grund under fødderne. Det er og å en meget krævende opgave at samle det efterhånden omfangsrige materiale til en sluttet fremstilling, da det nødvendigvis må begrænses. Selv om man ikke kan godtage alle de givne forklaringer af fundamentale eller uvæsentlige betydning, må man dog respektere forf.'s energiske forsøg på at klare flest muligt af de terrænmæssige problemer. De rejser sig i tusindvis og kræver et svar for den søgende og spørgende forsker, af fag eller af interesse for landet og dets historie, og det medfører altid, at man søger at gå videre, end det foreliggende materiale tillader. Problemerne er vanskelige at løse på et sikkert grundlag, og mine indvendinger skal blot understrege det ikke nye, at mange af fremstillingens resultater skal behandles ud fra den forudsætning, at de kun er foreløbige, og at en mere alsidig betragtning kan stille dem i et andet lys. V. Milthers har selv på mange felter søgt at bryde nye veje og har beriget den kvartærgeologiske litteratur med mange synspunkter og især iagttagelser, der er af stor betydning. Og, hvad der er nok så vigtigt, de er båret frem af en aldrig svigtende interesse for faget og landet og en omfattende søgen efter bygningssten for sit kendskab til det.

Chr. Richardt's verslinier: Venner ser på Danmarks kort —, som aftrykkes efter titelbadet, giver den egentlige optakt til læsningen af bogen og understreger dens mission, at man skal lytte »til hver plet har fået stemmer«. Forfatteren lader hver egn af landet tale og peger på de mange interessante problemer, der dukker op i det land, der har været hjemsted »for vort folk i tusind år«. Og heri vil bogen have sin store mission, som den formentlig — og forhåbentlig vil kunne udfylde.

S. A. Andersen.

Hedeselskabets forretningsførere.

Da hedeselskabets hidtidige forretningsfører for *Kolding landdistrikt*, hr. landinspektør L. P. Elling, Kolding, har ønsket at fra-træde, er dette hverv overtaget af hr. gårdejer V. Balslev, Brogaard, Harte, Kolding.

Lynghederne og bierne.

Om de ikke dyrkelige og fredede heders vegetation og udnyttelsen heraf.

Af dr. phil. Ole Hammer, Statens Biavlfsforsøg, Lyngby.

Selv om der intenst bides ind på hederne, så flere og flere forvandles til mark og eng, vil der uvægerligt blive mange tilbage, der tilsyneladende er golde og ganske uproduktive. Det er dog kun

Danmarks honningproduktion i 1943. En udfyldt lille cirkel angiver 20 kg, en udfyldt stor cirkel 60 kg honning.

tilsyneladende, for mange får føden her: en del får og talløse honningbier. I begge tilfælde vil vegetationens sammensætning være af stor betydning. Da fårenes krav er mig ukendt, vil jeg holde mig til bierne.

Af Danmarks honningproduktion på 500 til 3000 tons pr. år produceres i for hederne dårlige år godt halvdelen i Jylland, hvorimod to trediedele af produktionen stammer herfra i gode lyngår. Et blik på kortet over produktionen i det sidste gode honningår (1943) vil vise, at en meget stor del stammer fra Jyllands hedeegne. Det er berettiget at regne med, at $\frac{2}{3}$ af Jyllands produktion stammer fra egne med heder, og sættes selve hedens bidrag til halvdelen, hvilket sikkert er for lavt, vil man altså tilnærmelsesvis kunne regne med, at ca. $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ af Danmarks honning udelukkende er indsamlet i hederne, hvilket vil sige, at disse »golde« flader skaffer en nationalindkomst

på $\frac{1}{2}$ —3 million kroner årligt. Det må således være berettiget at interessere sig for, at de heder, det ikke kan betale sig at dyrke, og fredede heder, som man kan tillade sig at røre ved, har den for honningproduktionen bedst mulige vegetation, samt at man søger at udnytte hedetrækket bedst muligt ved at fremme »vandring« og lette biavlernes adgangen til at placere bistaderne ved hedebladerne.

For at søge at få et indblik i hedernes vegetation er der fra Statens Biavlsforsøg foretaget plantesamfundsanalyser på fem store jyske heder, et materiale der mere detaljeret vil blive publiceret af en medarbejder i Nordisk Bitidsskrift. Her skal blot reproduceres hovedresultatet af analyserne, der er regnet sammen til gennemsnit for hver enkelt hede. Fremgangsmåden er følgende: Ved en snor afgrænses en kvadratmeter, og vegetationens sammensætning noteres, samtidig med at hver enkelt planteart får en karakter (1—5) for, hvor meget af arealet den dækker (1: $0-\frac{1}{16}$; 2: $\frac{1}{16}-\frac{1}{8}$; 3: $\frac{1}{8}-\frac{1}{4}$; 4: $\frac{1}{4}-\frac{1}{2}$; 5: $\frac{1}{2}-1$). På hver lokalitet er tre kvadratmeter blevet undersøgt, hvorefter karaktererne er blevet opsummeret og indført i skemaet. På basis af alle lokaliteterne, hvis antal nogenlunde retfærdigt er fordelt mellem de forskellige plantesamfund på heden, er et gennemsnit udregnet, der altså gengiver forholdene på 3 m². For at få indtryk af lyngens tilstand er der sondret mellem første-klasses lyng med stærk blomstring (A), anden-klasses med mere sparsom blomstring (B) og død lyng (C).

	Randbøl hede, nordl del, 17 lok.	7 lok. plant.	Hede v. Næsby, 4 lok. hedebl.	Kalsmærsk hede, 12 lok.	Kronhede, 11 lok.	Nørrevoosborg heder, 20 lok.
Lyng A	1,8	6,0	2,3		1,3	1,8
- B	10,0	12,3	9,0	7,7	7,2	10,4
- C	6,2	6,6	12,5	3,3	9,8	6,2
Klokkelyng	2,1	0,6	+	8,7	3,5	1,6
Revling	0,8	3,9	5,5	4,7	8,7	7,6
Tyttebær	0,4				5,9	0,4
Melbærris		1,0				0,8
Krybende pil	+			1,3	1,7	+
Blåtop	1,1	0,4	+	1,3	1,6	0,3
Bølget bunke	0,4	0,3		0,2	1,9	0,3
Sandstar	1,5	0,4		1,3	1,0	0,7
Andre star-arter	1,4	1,9		0,3	0,1	1,3
Rensdyrlav	8,0	6,4	13,7	9,8	5,2	10,1
Mos I (stereodon)	2,0	1,6	6,5	2,5	11,6	4,2
- II (polytrichum)	0,4	1,0	1,0	0,7		

Ovenstående tabel giver selvfølgelig ikke så meget som specificeringen for de enkelte lokaliteter, men den giver dog et indtryk af helheden og af den meget store forskel imellem de enkelte heder. Da forskellen på f. eks. klokkelyngbestanden så udpræget hænger sammen med jordbundens vandføring, skal vi navnlig interessere os for lyngens forhold samt for revlings og lavs optræden.

Den døde lyng er alle steder repræsenteret ved store tal. Kalsmærsk hede, der for meget store partier er meget fugtig og i realiteten domineret af klokkelyng, afviger her, men måske mest af den grund, at de undersøgte lokaliteter navnlig er i en fugtig del af heden nær Mosevrå kirke. Specificeringen af de lune lokaliteter i den opvoksende bjergfyrplantning ved Næsbjerg imod forholdene fra den åbne hedeflade giver et tydeligt indtryk af, at den førsteklasses lyng er bedst i læ, og at angivelserne for dræbt lyng er mindst samme-steds, så vi her får det første praj om, at den megen udgåede lyng efter vinteren 1946—47 næppe så meget skyldes kulden som sådan, men snarere barfrosten i forbindelse med en udtørrende vind, en iagttagelse der bekræftes af mange detaljer. Lyngens alder og frodighed viser sig også at være meget afgørende, idet de små planter på brændte hedeflader praktisk taget intetsteds har taget skade, samt at frodige planter på steder med nogenlunde fugtighedsforhold som ved foden af bakker i langt større grad har været i stand til at regenerere efter frost-tørke skaden.

Højere oppe på bakkesiderne viser den til 90 % udgåede lyng, at sommeren 1947's abnorme tørhed har sat kronen på værket og været medvirkende til, at talrige skadede planter fik nådestødet.

Ser man på hederne nu, foruroliges man noget over den ændring, der er ved at ske, idet en naturlig foryngelse af lyngbestanden tilsyneladende ikke nemt sker. Under de døde skud står i alle hede-partier rensdyrlav eller revling, der i næsten alle hederne opnår meget høje cifre. De klarer sig tilsyneladende fint og vil herefter dominere, og er formodentlig i stand til at hindre, at nye lyngplanter gror op. I de mere fugtige hedepartier er der normalt mos og nogle steder tyttebærris under lyngen. Mosset trives vel knapt så godt uden overvegetationen, men stadig sker der ingen — i alle tilfælde ikke hurtigt nogen fornyelse af lyngen, og andre højere planter som revling m. fl. vil vel erobre heden. Rent æstetisk bliver heden kedeligere, og honningproduktionsmæssigt bliver den værdiløs, hvorfor man kunne fristes til at foreslå, at sådanne hedepartier bliver brændt af i håb om, at lyngen vil spire frem igen og hurtigt dække hele arealet, hvilket sker forbavsende hurtigt, hvis blot fremspiringsåret ikke bliver for tørt.

Den biavlsmæssige udnyttelse af hederne er der ingen særlig

grund til at propagandere for her; blot eet punkt skal nævnes: vanskelighederne ved at placere bifamilierne på rimelige betingelser nær hederne. Det er i nationens interesse, at lyngrækket udnyttes stærkest muligt, hvorfor bl. a. hedeselskabet uden tvivl vil være med til, at udnyttelsen fremmes bl. a. ved at vise sig forhandlingsvenlig med henblik på en ny ordning af »lejemålet« for tilladelse til at henstille bistader på selskabets arealer. De fleste steder betales 1 kg honning pr. familie for denne tilladelse, der i årene 1944—47 vel er blevet ombyttet med en femkroneseddel, da honningproduktionen har været elendig. Det er rimeligt, at der betales en leje, hvis der gøres noget for at modarbejde den brandfare, der kan være forbundet med bifamiliernes placering, da biavlerne jo er tvunget til at arbejde med røgpuster, f. eks. ved pløjning rundt om bigården. Men hvor der intet gøres, og det er de fleste steder, må det vel betragtes som noget ubilligt, at adskillige hundrede kroner erlægges pr. år, en sum hvorfor en hedelod vel kunne købes een gang for alle, om ikke netop selskabet eller lignende store institutioner var ejeren. Med de elendige honningår, vi har haft en årrække, vil mange mindre biavlere uvægerligt temmelig nøje overveje, om det kan betale sig at have risiko og udgifter ved vandringen, når lejen er så forholdsvis høj. Det vil også være en hemning og en vanskelighed i fremtiden, når man forhåbentlig vil få de enkelte biavlerforeninger til at organisere vandringen til heden, således at lastbiler fyldte med bifamilier køres ud og stilles op, og som i Norge kun enkelte biavlere fører tilsyn med dem, til de atter bringes hjem. Fra hele Østjylland og en del af Fyn skulle denne vandring uden tvivl kunne betale sig, hvis den bliver rigtigt organiseret på kollektiv basis.

Ole Hammer.

Det farlige forår.

Mange års sørgelige erfaringer har vist, at brande på heder og i plantager optræder særlig hyppigt i den smukkeste forårstid.

Dette faktum skyldes naturligvis først og fremmest, at vi ofte har en periode med tørt vejr på denne årstid, og at det lange visne græs fra det foregående år derfor bliver så brandfarligt, at en ubetydelig gnist i løbet af et øjeblik kan vokse til et brølende, alt ødelæggende ildhav.

Men der skal dog en gnist til for at lave bål, og denne gnist skyldes næsten altid menneskelig uforsigtighed og uforstand.

Når solen begynder at varme og give liv til forårets flora, drager

folk ud i naturen for at hente kræfter efter vinterens mørke og kulde, og menneskene er velkomne overalt i skove og plantager, når blot de vil være sig deres ansvar bevidst.

Lad os være enige om, at vi i år skal undgå de mange uhyggelige brande, som i de senere år gang på gang på få timer har ødelagt værdier skabt af generationers arbejde.

Vær forsigtig med ild!

Tænd aldrig bål, hvor der er fare for at ilden ikke kan holdes under kontrol.

Kast ikke tændstikker, cigarer eller cigaretter fra dig uden at være helt sikker på, at ilden er slukket.

Ryg overhovedet ikke i plantager og på heder. Det er forbudt og det er forfærdelig farligt.

Husk, når du kører gennem landet i tog eller automobil, at en brændende cigaret eller cigar kastet ud af vinduet kan volde en brand, om hvis omfang, du ingen anelse kan have.

Påtal uden skånsel uforsigtighed, hvor du møder den.

Det er fælles værdier, der er i fare.

Lad ikke de kommende forhåbentlig smukke udflugtsdage blive skæmmet af meddelelser om uforsigtighedsbrande i skove, i plantager og på heder.

Landbrugsministeriets regler

**for statskassens tilskud
til transport af mergel og kalk
til jordforbedring.**

Landbrugsministeriet har under 14. marts 1949 udstedt en række nye regler for tilskud til transport af mergel og kalk, som på forskellig måde afviger fra de tidligere regler, hvorfor tidsskriftet her gengiver reglerne:

§ 1.

Til at afgive indstilling til ministeriet angående administrationen af bevillinger til tilskud til transport af mergel og kalk samt iøvrigt andre spørgsmål mergel(kalk-)transporten vedrørende og som appelinstant nedsættes af landbrugsministeriet et udvalg, Statens Mergeludvalg, der vælges af følgende: Landbrugsministeriet formanden, statsbanerne 1 medlem, privatbanerne 1 medlem, mergelselskaberne 2 medlemmer, De samvirkende danske Husmandsforeninger 2 medlemmer og Det danske Hedeselskab 1 medlem. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende. Udvalgets medlemmer erholder dagpenge og rejsegodtgørelse efter de til enhver tid for kommissioner og udvalg fastsatte regler.

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

AKTIESELSKABET
SKARREHAGE MOLERVÆRK

*Stenstrup og Odense
teglværkers kontorer*

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

naar og hvor
De ønsker det
fra

VANDINGSANLÆG

-forlang Brochure
-omgaaende Levering

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING - FABRIKATION

INGENIØR HOLGER ANDERSEN

SNOGHØJ . FREDERICIA .

TELEFON ERRITSØ 44 v

Aktieselskabet

BRODRENE BRINCKER

Greisdals Hammerværk pr. Vejle — Grundlagt 1867

Specialitet: Tørvegrebe, tørvespader, drænværktøj, lyngleer.

Alle slags grebe, forke, spader, roehakker, høstleer og haveredskaber leveres med fuld garanti.

Bekæmp Skadedyr med Cryocid

A. V. V. Cryocid mod
Knoporme og som Erstatning
for Blyarsenal ved Bekæmpelse
af Frosmaalere, Stikkelsbær-
bladhvepse, Oldenborrer,
Skærplantemel og Æbleviklere.

Cryocid-Pudder mod
Bladrandbiller, Klever - Snude
biller, Porrømel og Jordlopper
Uskadeligt for Mennesker og
Husdyr.

Faas hos Forhandlere af
Plantebeskyttelsesmidler.

Forlang Brochure.

Kryolit'skabet Øresund A/S
Strandboulev 84, Kbh. Ø.

TIL ALLE SLAGS
BYGNINGER

DANSK
ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLEDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG
SALGSKONTOR: O. TILJAVEJ 18
KØBENHAVN VALBY
TELEFON: CENTRAL 3785

Landbrugslotteriet

udlodder å ligt

kr. 5.485.620

Største gevinst

2 gange årligt

kr. 80.000

TELEFON 101 GRANIHJ - AALBORG TELEF. 999

Katalog sendes

gratis paa

Forlangende

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

Det gensidige forsikringsselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner forsikring for genplantingsværdien for nåetræs-
plantager overalt i Danmark. — Indskud een gang for alle
1 kr. pr. ha. Årlig præmie pr. ha 30 øre, minimum 2 kr.
Vedtægter og indmeldelsesblanketter ved henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG
Telefon 1310

Alt i prima røde drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværk.
De Forenede Teglværk,
Lysbro.
Bøgd Teglværk, Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.

Bjndstrup Teglværk
Gjern Teglværk.
Visgaard Teglværk.
Højris Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.

Udgifterne til administrationen af de heromhandlede bevillinger uddes af disse bevillinger.

§ 2.

Ved mergel forstås her en kalkholdig, naturlig jordblanding, derimod ikke ren kalk eller kalk, der er kunstigt foruren (opblandet) med andre bestanddele.

§ 3.

Mergelen (kalken) skal tages fra et af hedeselskabet — under appel til udvalget — anerkendt mergelleje (kalkleje).

Når en ejer eller bruger af et mergelleje (kalkleje) ønsker sådan anerkendelse, indsendes anmodning derom til hedeselskabet, der da lader lejet under øge og eventuelt søger oprettet en overenskomst om, hvorledes mergelen (kalken) skal tages og leveres, hvorledes kontrol skal føres med beskaffenhed etc.. hvorefter enhver levering skal ske i overensstemmelse med overenkomsten.

Arbejdere, der beskæftiges ved opgravning m. v. af mergelen (kalken) skal vederlægges for deres arbejde med den betaling, der i henhold til overenskomst mellem arbejdsgivere og arbejdere er fastsat for tilsvarende arbejde eller, hvor sådan overenkomst ikke foreligger, da efter overenskomst mellem de pågældende arbejdsgivere og arbejdere.

For at en anerkendelse kan få virkning for et finansår, må anmodning om anerkendelse være indsendt til hedeselskabet inden den foregående 1. januar. Anerkendelsen gælder herefter uden ny anmodning for efterfølgende finansår, indtil der måtte fremkomme oplysninger, som måtte foranledige anerkendelsen tilbagetaget.

§ 4.

Adgang til at erholde tilskud står åben for ejere eller brugere af landejendomme i hele landet på betingelse af, at mergelen (kalken) anvendes som jordforbedringsmiddel, og at der er trang til den mergel (kalk), hvortil der søges tilskud. Afgørelsen af, hvorvidt en ejendom kan betragtes som »mergel(kalk-)trængende«, træffes af hedeselskabet under appel til Statens Mergeludvalg.

Tilskud ydes kun, hvis mergelen (kalken) ikke til rimelig pris kan fremskaffes fra lokale lejer.

De foreninger eller enkeltpersoner, som ønsker tilskud af statskassen til transport af mergel (kalk), skal indsende andragende derom til Det danske Hedeselskab, Viborg, enten direkte eller gennem dets underafdelinger, indeholdende oplysninger om modtagerens navn, det nøjagtige antal vognladninger, der er brug for i det pågældende finansår, og disses vægt samt om leverandøren og modtagelsesstationens (modtagelsesstedets) navn. Blanketter til andragender fås på hedeselskabets kontor i Viborg.

Hedeselskabet er berettiget til at forlange indsendt slutsedlerne mellem andrageren og sælgeren af mergel (kalk) og kan forlange forelagt vægtafregt fra autoriseret vejer.

Andragendet skal for hver enkelt modtager være bilagt oplysninger om ejendommens (arealets) størrelse og kalktrang. Kalktrangen skal fremgå af undersøgelser, der er foretaget af sagkyndige fra landbo- eller husmandsforeningerne eller fra hedeselskabet eller af andre sagkyndige, som er godkendt af Statens Mergeludvalg.

Andragender fra foreninger indsendes af formanden, ledsaget af dokumentation, — foreningens love eller erklæring fra samtlige deltagere i indkøbet — for at andrageren er berettiget til at kvittere for tilskuddet, samt at deltagerne i indkøbet er kendt med de for købet og transporten af mergelen (kalken) gældende regler.

Ethvert andragende skal være ledsaget af en erklæring på tro og love, udstedt af den, som påtager sig transporten, om størrelsen af den nettotransport, som er eller vil blive betalt.

Hedeselskabet er under appel til udvalget berettiget til at gøre ydelsen af tilskud betinget af, at andragerne danner en mergel(kalk)forening eller slutter sig til en bestående forening.

§ 5.

Ved *mergeltransport* vil fragttilskudet i reglen være at beregne fra nærmeste anerkendte mergleje, men forbrugerne kan aftage mergelen fra ethvert anerkendt leje; i tilfælde af, at det nærmeste anerkendte leje indeholder forholdsvis lavprocentisk mergel, kan højere fragtgørelse ydes, dog ikke udover hvad der svarer til fragtgørelse beregnet fra det nærmeste anerkendte leje med højprocentisk mergel. Mulige afvigelser herfra afgøres af hedeselskabet under appel til udvalget.

Ved *kalktransport* vil tilskud i reglen blive ydet uden hensyn til leveringsstedet, medmindre hedeselskabet kan anvise en vare, der med hensyn til kvalitet, pris og (eller) fragtomkostninger er fordelagtigere for andragerne. I så fald beregnes tilskudet fra denne vares leveringsstation (sted-). Hedeselskabet kan dog nægte tilskud til transport af en vare, når transportafstanden i forhold til pris og (eller) kvalitet er for lang. Hedeselskabets afgørelse kan indankes for udvalget.

Tilskud udbetales kun for så stor mergel- og kalkmængde, at det på finansloven bevilgede beløb ikke overskrides.

§ 6.

I tilskud til transport på *jernbane* ydes $\frac{7}{10}$ af forskellen mellem den faktisk erlagte fragt, d. v. s. efter fradrag af eventuel rabat o. lign., og den forbrugerne i hvert fald påhvilende mindstefragt, som for mergel andrager 6 kr. pr. 10 t og for kalk 20 kr. pr. 10 t. Til transport pr. *båd* ydes tilskud på samme måde som til banetransport.

Tilskud til transport fra station eller havn til forbrugsstedet ydes med et beløb af 30 øre pr. ton pr. km for en afstand af indtil 5 km og for transport udover 5 km ydes 10 øre pr. ton pr. km.

Mulige afvigelser fra disse bestemmelser afgøres af ministeriet efter indstilling fra udvalget.

§ 7.

Tilskud til transport pr. lastbil direkte fra lejet ydes kun, hvor transporten efter hedeselskabets skøn — under appel til udvalget — ikke uden væsentlige bekostninger eller ulemper kan foregå med trafikbane.

Tilskud til transport af *mergel* pr. bil direkte fra lejet ydes med et beløb af 12 øre pr. t km for en afstand af indtil 15 km fra lejet. For transport udover 15 km til 30 km er tilskudet 8 øre pr. t pr. km, og for transport over 30 km er tilskudet 4 øre pr. t pr. km. Tilskudet kan dog i det hele ikke andrage over halvdelen af den virkelige udgift.

Tilskud til transport af *kalk* pr. bil direkte fra lejet ydes med et beløb af 10 øre pr. t pr. km for en afstand af indtil 15 km fra lejet. For afstand over 15 km er tilskudet 2 øre pr. t pr. km.

§ 8.

a. Forsåvidt der opnås overenskomst med jernbaneledelsen, ordnes forholdet således, at banen til hedeselskabet indsender regning på hele netto-beløbet, jfr. § 4, næstsidste stykke. Hedeselskabet opkræver hos forbrugerne disses andel af fragten og tilstiller derefter banen hele fragtbøbet.

Kan denne ordning ikke gennemføres, betaler modtageren imidlertid hele fragten, udfylder og underskriver en fra hedeselskabet modtagen kvitteringsblanket, jfr. § 4, næstsidste stykke, og indsender denne sammen med det (de) originale fragtbrev(e) til hedeselskabet, som derefter udbetaler tilskudet.

b. Tilskud efter § 7 udbetales på grundlag af kvitteringer fra mergel (kalk-)modtagerne, jfr. § 4, næstsidste stykke. Hedeselskabet kan forlange fremlagt generalstabskort, hvorpå mergelens (kalkens) aflæsested er påført, og afgivet dokumentation for, at den bestilte mergelmængde ifølge opmåling er leveret.

§ 9.

Det statstilskud, der stilles til rådighed til lettelse af mergel(kalk)transport, udbetales til hedeselskabet, efterhånden som der er brug for det, og regnskabet over anvendelsen indgives til ministeriet inden 15. maj for det foregående finansår.

§ 10.

Disse regler træder i kraft den 1. april 1949. Samtidig ophæves landbrugsministeriets regler for statskassens tilskud til transport af mergel og kalk til jordforbedring af 19. februar 1936 med senere ændringer.

Fra hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

Fra distriktskontorerne under hedeselskabets mose- og engafdeling foreligger der en opgørelse over arbejdet i februar måned 1949.

Det fremgår heraf, at der i månedens løb er fuldført 409 arbejder omfattende 1692 ha til en samlet udgift af 1 862 130 kr. Heraf var 394 drænings- og kultiveringsarbejder omfattende 1419 ha (udgift 1 670 680 kr.) og 15 vandløbsreguleringer med et interesseret areal på 273 ha (udgift 191 450 kr.).

Derudover er der i samme måned ved samtlige distrikter færdigprojekteret og tilstillet rekvirenterne 449 arbejdsplaner omfattende 1659 ha til en overslagssum af 1 697 300 kr. Heraf var 435 drænings- og kultiveringsplaner omfattende 1302 ha (overslagssum 1 515 390 kr.) og 14 vandløbsreguleringer med et interesseret areal på 357 ha (overslagssum 181 910 kr.).

C. V. S. L.

Nye plantagearealer.

Nr. 3325 A. *Snejtrup plantage*, ca. 19,9 ha, Simmelkær sogn, Ringkøbing amt. Plantagen ejes af købmand Chr. Johnsen og gårdejer N. Skovbjerg Johnsen, Simmelkær, Sunds. Tilplantningen er påbegyndt.

Arbejdet ledes af skovrider Piper.

Nr. 3326 A. *Skaansø plantage*, ca. 15,9 ha, Ejsing sogn, Ringkøbing amt. Plantagen ejes af herreekviperingshandler Vilhelm Nielsen, Vinderup. Arealet består af hede. Tilplantningen er påbegyndt.

Arbejdet ledes af skovrider S. A. Christensen.

Nr. 3327 A. *Ramten Hede plantage*, ca. 17,0 ha, Ørum sogn, Randers amt. Plantagen ejes af gårdejer Anders Kruse, Ramten Hede, Ramten. Arealet består af hede.

Arbejdet ledes af skovrider Thyssen.

Nr. 3328 A. *Kjeldagergaard plantage*, ca. 17,2 ha, Nørbæk sogn, Viborg amt. Plantagen ejes af gårdejer Chr. Bach Ilsøe, Nørbæk, Faarup. Arealet består af hede og agermark. Tilplantningen er påbegyndt.

Arbejdet ledes af skovrider S. A. Christensen.

Nr. 3329 A. *Klarupdal plantage*, ca. 7,4 ha, Hørmested sogn, Hjørring amt. Plantagen ejes af sognefoged Ole B. Nielsen, Kringleholt, Hørmested. Tilplantningen er påbegyndt.

Arbejdet ledes af skovrider Larsen.

Nr. 3330. A. *Fællesskov plantage*, ca. 9,6 ha, Emmelev sogn, Tønder amt. Plantagen ejes af gårdejer H. M. Sørensen, Vester Gammelby, og gårdejer A. H. Jacobsen, Nørre Sejerslev, Højer. Arealet består af hede og er tilplantet.

Arbejdet ledes af skovrider Fromsejer.

- Nr. 279 A. *Tillæg til Sønder Tolne plantage*, ca. 103,7 ha, Tolne sogn, Hjørring amt. Plantagen ejes af A/S Tolne Skov, Tolne. Tilplantningen er påbegyndt.
Arbejdet ledes af skovrider Larsen.
- Nr. 1035 A. *Tillæg til Skærgendal plantage*, ca. 36,2 ha, Tvis sogn, Ringkøbing amt. Plantagen ejes af tømmerhandler J. Andersen, Holstebro. Arealet består af hede og tilplantningen er påbegyndt.
Arbejdet ledes af skovrider Mørch Sørensen.
- Nr. 1061 A. *Tillæg til Bolund plantage*, ca. 3,4 ha, Nim sogn, Skanderborg amt. Plantagen ejes af gårdejer Egon Brandsen Sørensen, Lille Bolund, Nim.
Arbejdet ledes af skovrider Piper.
- Nr. 1998 A. *Tillæg til Nørbæk plantage*, ca. 5,9 ha, Næsbjerg sogn, Ribe amt. Plantagen ejes af A/S Nørbæk plantage. Arealet består af agermark. Tilplantningen er påbegyndt.
Arbejdet ledes af skovrider Aaskov.

Mindre

MEDELELSER

* *

Jylland i København.

I sidste øjeblik før den store udstilling »Jylland i København« skulle åbnes, blev der rettet en henvendelse til hedeselskabet, om selskabet ville udstille, og resultatet blev, at der udstilledes to store Jyllandskort, der i farver ganske enkelt viste forskellen mellem Jylland ca. 1800 og nu. På det gamle kort dominerede hedens sorte farve, medens den på det nye kort var sprængt i tusinde stumper og var veget pladsen for opdyrket land og skove.

Om disse kort skriver Aftenberlingen: »Det mest interessante er to ganske almindelige Jyllandskort, der viser de storslåede resultater, der er opnået i kampen med heden. Hvilken udstillingside at bygge videre på!«

*

Afdelingsleder, civilingeniør *Schledermann Larsen*, hedeselskabet, Viborg, opholdt sig i dagene 20.—23. marts i Brüssel for som eneste dansker at overvære en demonstration af en amerikansk drængrøftmaskine af fabrikatet »Buckey«.

*

En god forretning.

Ved den festlige sammenkomst forleden i Dronninglund, hvor Hjallerup mergelselskab afsluttede sin virksomhed, og hvori direktør *N. Basse*, hedeselskabet, deltog, foretog denne en fornøjelig og lærerig lille udregning:

»Af de ca. 575 000 m³ mergel, der er udkørt af selskabet, kan jeg regne ud«, sagde direktøren, »at der må være merglet ca. 40 000 tdr. ld., hvad der har kostet ca. 2 mill. kroner. Efter det man nu ved om udbyttestigningen ved mergling af kalktrængende jorder, kan der med nogenlunde sikkerhed siges, at merudbyttets værdi *hvert* år i de 20 år, der er gået, og i ca. 20 år frem-

efter vil overstige de samlede omkostninger, altså udgift 2 mill. kr. og indtægt 80 mill. kr. Det er en god forretning!»

*

A/S Give plantage giver i år 6 % i udbytte.

*

70 år.

Mangeårigt medlem af hedeselskabets repræsentantskab og tidligere medlem af selskabets bestyrelse, godsejer C. C. *Branth*, Trudsholm, bliver den 22. april 70 år. C. C. *Branth*, der er uddannet som forstmand, har i årenes løb været en kendt forgrundsfigur i det forstlige organisationsliv. Hans indlæg i dagens spørgsmål har været talrige, og hans interesser har været vidtspændende.

*

Østvendssyssel mergelselskab, hvis formand er proprietær J. H. *Pedersen*, Teglgården, Flauenskjold, har holdt afsluttende generalforsamling. Selskabet har virket i 20 år og har i den tid udkørt ca. 464 000 m³ mergel.

*

Tønder m. fl. Amters Plantningsforening

overrakte ved sin forleden afholdte generalforsamling skovrider *Fromsejer*, Skærbæk, en smuk gave som tak for hans mere end 25-årige arbejde i foreningens bestyrelse. Formanden, apoteker *Kjems*, Løgumkloster, betegnede ham som foreningens drivfjeder gennem alle årene — det var ham, der havde gjort foreningen til Danmarks største plantningsforening.

Til 1023 modtagere er der i 1948 uddelt 478 000 løvtræer og 1 mill. nåletræer. Til bestyrelsen genvalgtes apoteker *Kjems* og rentier *Chr. Ludvigsen*, der begge har siddet i bestyrelsen fra dens stiftelse.

*

Gl. Roskilde amts mergelselskab har på sin afsluttende generalforsamling vedtaget at anvende sin formue til oprettelse af et fond på ca. 32 000 kr. til støtte for planteavlen i Gl. Roskilde amt.

*

Nr. Snede og omegns plantningsforening har udnævnt sin tidligere formand, rentier *Jens Madsen*, Ejstrupholm, til æresmedlem som tak for ar-

bejdet gennem de 30 år, han har været formand, et arbejde som han nu har ønsket at overlade til en anden. Til ny formand er valgt gårdejer *Peter Madsen*, Grætrup.

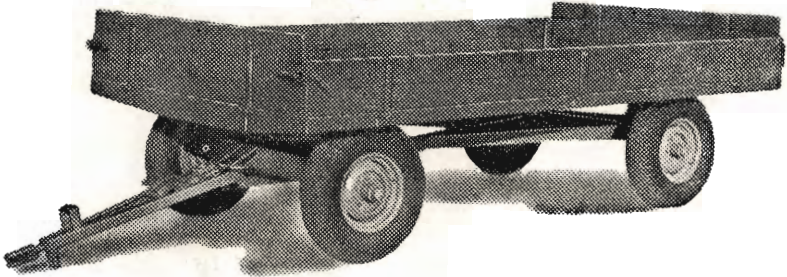
I 1948 har foreningen udleveret 163 500 nåletræer og 25 500 løvtræer til 135 modtagere.

*

Støvring og omegns plantningsforening har i 1948 udleveret 24 000 løvtræer og 23 000 nåletræer, oplyste formanden, gårdejer *Albert Kjærgaard*, Hald, på foreningens generalforsamling.

*

Landbrugets mekanisering.

På de traktor-kursus og demonstrationer, som Ford Motor-Company for tiden arrangerer ud over landet, vil foruden traktorerne brug også blive demonstreret en række moderne hjælpemidler i redskaber, vogne og andet, der vil vise, hvor vidt mekaniseringen i landbruget er nået. Bl. a. vil hestående landbrugsvogn blive vist, der bl. a. har variabel akselafstand og bevægeligt fladlad af en særlig konstruktion, så den kan bruges ved kørsel i endog meget ujævnt terræn.

*

Østvendssyssel plantageselskab, hvis formand er proprietær *Ottosen*, Holtegaard, har holdt generalforsamling i Dronninglund, hvor det oplystes, at selskabet i de sidste år har gennemført tilplantning af 60 tdr. ld., og igen gerne er køber af jord til udvidelse af plantagen.

*

Tidligere medlem af »Hedebruget«s hovedbestyrelse og nu æresmedlem af »Hedebruget«, den kendte pioner på hedeopdyrkingens område, *Iver Chr. Jensen*, St. Nørlund, er blevet udnævnt til Dannebrogsmænd. Iver Chr. Jensen fyldte i marts måned 89 år.

*

Varde Plantningsforening

har i 1948 udleveret 130 000 nåletræer og 93 000 løvtræer til 525 af foreningens 832 medlemmer, oplyste formanden, *Mads Jessen*, Varde, forleden på foreningens generalforsamling.

Til bestyrelsen genvalgte formanden og kassereren. I stedet for *Jens Legaard*, Outrup, der ikke ønskede at fortsætte, valgte *Marinus Christensen*, Kolle.

Ved kaffebordet efter generalforsamlingen rettede formanden en hjertelig tak til skovrider *Heineth* for godt arbejde i 36 år og for godt samarbejde i bestyrelsen, idet *Heineth* i nær fremtid trækker sig tilbage fra sin gerning i hedeselskabets tjeneste.

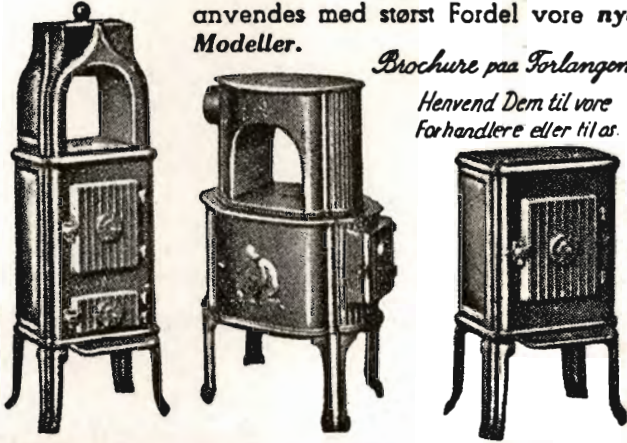
*

RIBE Brændeovne og Tørveovne

Til indenlandsk Brændsel og Briketter anvendes med størst Fordel vore nye Modeller.

Brochure paa Forlangende

*Henvend Dem til vore
forhandlere eller til os.*

A/S RIBE JERNSTØBERI-RIBE
GRUNDLAGT 1848 · TELEFON 261 & 262

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

**Brunkul
Mergel
Kalk**

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1560 . 1559

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)
Kontor i Karup

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

af C. M. Christiansen, Århus

Telefon Ellidshøj 4 og Århus 7312
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

A. Philipsen & Co.

Viborg
Maskinanlæg . Automobiler
Telefon 532—1064
Elektriske anlæg, vandværksanlæg
Telefon 173—174

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 Lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15

Viborg Andels- Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring
Telef. 137 og 779

A/s SØNDERJYDSK FRØFORSYNING

Frøavl & frøhandel
Aabenraa
Telefon 3047

Viborg Papir-Comp.

Papir & papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning.

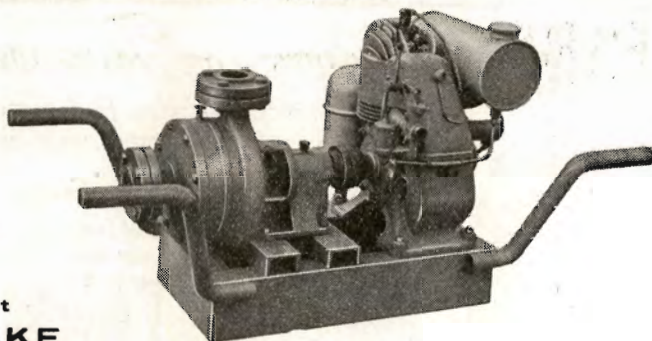
Sct. Mathiasgade 31—33.
Tlf. Viborg 802—803.

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Afvandingspumper
 Entreprenørpumper
 Husvandspumper
 Pumper for gartnerier
 og ethvert andet
 formål

Skriv efter tilbud og brochure

Aktieselskabet
DE SMITHSKE

JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER - Aalborg - Telf. 6696

i **Forsikring skal man ha'..**
BALTICA

Dansk Brandforsikringsselskab

af 1904 - gensidigt selskab.
 Bygninger og løsøre.
 Virkefelt hele landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„**VERMUMD**“

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
 København: Nygade 1

Aktiekapital og Reserver
 andrager ca. 19,3 Mill. Kroner

**J. CHR. PETERSENS
 PAPIRHANDEL**

„Hvælvingen“
 ved Nikolaj Taarn
KØBENHAVN K.
 Hovedforhandler
 af statens papir

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
 Instrumenter
 Glasvarer
 Kemikalier

Leverandør
 til hede-
 selskabets
 laboratorier

AARHUS
 4748

KØBENHAVN
 C 1402

ODENSE
 3602

Tegn annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
 Århus

Den sjællandske Bondestands Sparekasse
 Vestervoldgade 107 København V

82 Kontorsteder paa Sjælland

ALLE SPAREKASSEFORRETNINGER UDFØRES

**Nordjydsk Andels-
 Fjerkræslagteri**

RANDERS - Telf. 5053

*Producenternes
 eget Slagteri*

Intet solidarisk Ansvar
 Se efter vor Notering i
 Dagbladene hver Mandag

**FYENS
 LANDMANDSBANK**

ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 46 (6 Lin.) - Rigst. 36

Åben 9¹/₂—12¹/₂ og 14—16, lørdag 9¹/₂—12¹/₂
 Udfører alle bankforretninger

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. - Tlf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400.
Rensearlægel "Ringtanken" (Dansk patent nr. 59820).
Egne fremstillingsmetoder af højeste standard.

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8". — Tilbud til tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk.
Telefon 187. Skive.

Stenvad Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer.

Mrk. Δ i alle gangbare di-
mensioner fra 10—60 cm så-
vel med som uden muffe.
FORLANG TILBUD

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111, Bjerringbro

✱

ALLE

Δ MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

RØDE DRÆNRØR

TAGSTEN MURSTEN

=
Kählers Teglværk
Korsør

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler.
Grundlagt 1854. Tlf. 7050 (3 linier)

Århus

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Røde Drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & Sønner.

Kontor:
Dannebrogsgade 22, Århus.
Telefon 5019—5020.

Ny fabrik i Vejlbj.
Tlf. Riisskov 9319.

Alt i betonvarer D. S. 400.

HORNBÆK

CEMENTVARE- OG

MØRTELFABRIK

Marius Ødum

Telf. 400 Randers

Kun Δ -mærkede varer
føres. - Største lager.
Bedste kvaliteter.
Forlang tilbud.

Midtjydske Betonvarefabrikker

Fabrik & lager —

Telf. Herning 476

Herning & Lind.

Telf. Lind 45

Lager af Δ mrk. betonvarer

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Tlf. Højslev 3

Indhent tilbud

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

S. m. b. A.

Telefon Viborg 1330

Alle størrelser i drænrør leveres

Morsø Støbejerns

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, civilingeniør J. Parbo (formand),
afdelingsleder, skovridder B. Steenstrup og botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.